

АКАДЕМІК ЯРОСЛАВ ІСАЄВИЧ (7.03.1936 – 24.06.2010)

СТОРІНКА СПОГАДІВ

З Ярославом Дмитровичем я познайомився десь близько 1967 року, коли під керівництвом Олександри Цалай-Якименко, яка була моїм викладачем зі спеціальності в консерваторії, розпочав збирати матеріали й вивчати музику давнього Львова. Пригадую, як уперше побував у його помешканні на вул. Чернишевського (тепер Крушельницької), коли повертав йому книжку про братства. Відтоді я постійно навідувався в Інститут суспільних наук на вул. Радянській (тепер Винниченка) й отримував різні поради, консультації, особливо щодо наукової літератури та джерел до історії культури й музики.

Пізніше, у 1970 році, Ярослав Ісаєвич звернув мою увагу на рукописні ірмологіони, сотні списків яких зберігалися у Львові, і відтоді вони стали головним предметом моїх наукових зацікавлень. Передовсім запропонував скласти їх опис, і найперше його було зроблено для рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. У 1979 році завдяки старанням Ярослава Дмитровича каталог вийшов друком. Опікувався цим виданням справді всесторонньо: був редактором і рецензентом (Я. Ісаєвича тут вперше зазначено як доктора історичних наук після успішного захисту дисертації), запросив до редагування відомого російського історика й археографа Ярослава Щапова, подбав про видання каталогу через Товариство охорони пам'яток історії та культури.

Особливо цікавою була праця під керівництвом проф. Ісаєвича над другим томом п'ятитомової «Історії української культури»: він виявляв дивовижні знання чи не в усіх ділянках української культури й мистецтва. З великою терплячістю редагував тексти різних авторів, часто доповнюючи їх своїми міркуваннями та упуцтеними фактами. Чимало слухних зауваг та доповнень зробив і до моїх текстів про музику.

Особливої ваги Ярослав Дмитрович надавав бібліографії, тривалий час очолював бібліографічну комісію Міжнародної асоціації українців і започаткував видання спеціального бюлетеня «Бібліографія українознавства» (друге його число було підготоване за матеріалами музичної бібліографії).

Від осені 2005 року до весни 2006 року акад. Ісаєвич був керівником наукового семінару «Рукописна та стародрукована літургійна книга», організованого Інститутом літургійних наук Українського католицького університету (УКУ). Семінар працював у руслі фахових зацікавлень науковця, і він щиро радів кожному такому засіданню, був особисто присутній чи передавав через мене свої коментарі до анонсованих тем.

Саме під час цього семінару виникла думка перевидати каталог українських стародруків, який вийшов у 1981-1984 роках у співпраці з Якимом Запаском. Розроблявся план цього перевидання, 21 червня 2007 року було укладено проєкт, який мав би стати першим томом створюваної Національної бібліографії. Планувалося внести виправлення та уточнення, доповнити описи, особливо найдавніших книг, ширше розкрити їхній зміст, подати особливості окремих примірників, повні титулярії, доповнити не відомими раніше виданнями, розбудувати покажчики; планувалося також створити електронну версію в Інтернеті. На жаль, Національна академія наук не підтримала цієї ідеї, а пошуки відповідних грантів не дали результату. Академік Ісаєвич дуже засмутився такою байдужістю, особливо ж після того, як без його згоди каталог було опубліковано в Інтернеті без виправлень та уточнень. Переживав, що в останні десятиліття в Україні занедбано вивчення давнього книговидання (наполягав саме на цьому терміні, слово «книгодрукування» вважав російською калькою) і зникають кваліфіковані кадри, а натомість з'являються неуки й дилетанти, які виписують різні домисли про витоки книговидання в Україні. Обурювався, що останніми роками дедалі частіше виходять друком розкішні видання, які нерідко слабкі за змістом і нефахові, а на достойні книжки бракує грошей.

В останні два-три роки Ярослав Дмитрович намагався розосередити свою бібліотеку й архів та радився, куди краще віддати ту чи іншу книгу або якусь пам'ятку. До бібліотек УКУ й Святоуспенської Унівської лаври дарував книжки й журнали з богослов'я та історії Церкви; передавав книжки до Львівського національного університету ім. Івана Франка та Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України; Музею історії міста Коломиї подарував шлюбну фотографію письменника й музиканта Івана Зубенка, який певний час жив і працював там.

Він щиро й по-дитячому тішився, коли отримував передані через мене книжки та статті з кола його зацікавлень – чи то з німецького Вюрцбурга від проф. Крістіана Ганніка, чи коломийські краєзнавчі видання, чи черговий том серії «Перемиська бібліотека». Швидко переглядав книжку або статтю й одразу ж помічав цікавий факт, гарний виклад, свіжу думку.

Ярослав Ісаєвич завжди намагався розуміти національну культуру не лише в її «власних кольорах», а й як невід'ємну частку світової культури. Якось сказав, що йому ближчим і цікавішим є спілкування на ниві культури в синхронному вимірі, щоб бачити й розуміти своє в зіставленні з тогочасним загальноєвропейським. Та при цьому твердо стояв на позиціях тяглости й спадкоємности різних етапів і періодів історії рідного народу.

Юрій Ясіновський